

Европейски съд по правата на човека

Томази срещу Франция

(Tomasi v. France)

Жалба № 12850/87, А.241-А

Решение от 27 август 1992 г.

(резюме)*

Чл. 3: забрана за изтезания, нечовешко или унижително отнасяне или наказание; **чл. 5, т. 3:** право на задържания под стража на гледане на делото му в разумен срок или на освобождаване преди гледането на делото; **чл. 6, т. 1:** право на гледане на делото в разумен срок.

Нуждите на разследването и трудностите в борбата с тероризма не могат да водят до ограничаване на дължимата защита на физическата неприкосновеност на личността.

Правото на обезщетение има граждански характер, независимо от това дали разглеждането на иска е в компетентността на наказателните или на гражданските съдилища.

Факти по делото

Жалбоподателят бил арестуван на 23 март 1983 г. и задържан в полицията до 25 март с.г., когато му било предявено обвинение и му била наложена мярка за неотклонение задържане под стража. Жалбоподателят твърди, че по време на задържането му в полицията е бил малтретиран.

Бил заподозрян в участие в убийство.

Към момента на задържането му бил активен член и ковчезник на корсиканска политическа организация.

Бил освободен на 28 октомври 1988 г., а на 8 ноември 1991 г. Комисията по обезщетенията при Касационния съд му присъдила 300 000 франка. През време на задържането си под стража той изпратил 23 молби за освобождаване под гаранция, които били отхвърлени.

Резюме на решението на Европейския съд

Съдът отхвърля предварителните възражения на правителството, че г-н Томази е подал жалбата си до Европейската комисия преди да е изчерпал вътрешноправните средства за защита и че последващото предявяване на иск пред националния съд и присъждане на обезщетение правят безпредметно оплакването

* Материалът е подготвен и предоставен от Фондация *Български адвокати за правата на човека*, като част от диск „Сборник материали по правата на човека”, издаден от НИП през 2007 г.

му по чл. 5, т. 3 и му отнемат качеството на “жертва” по смисъла на чл. 25, т. 1 от Конвенцията. Бил обезщетен за надхвърлянето на “разумния срок”.

“Съдът констатира най-напред, че правото да се постигне прекратяване на лишаването от свобода се отличава от правото да се получи обезщетение за такова лишаване.” При това вътрешният закон обуславя присъждането на обезщетение от изисквания, каквито не съществуват в чл. 5, т. 3 от Конвенцията. Накрая, жалбоподателят се е оплакал в Страсбург след 4 години задържане под стража.

По основателността на оплакването по чл. 5, т. 3 Съдът отбелязва, че периодът, който трябва да се преценява, е 5 години и 7 месеца.

“Трайното съществуване на обосновано подозрение за извършване на престъпление е *conditio sine qua non* за законността на задържането, но след известно време то вече не е достатъчно; Съдът трябва да установи дали другите възприети от съдебните власти мотиви са продължили да оправдават лишаването от свобода. Когато те са “релевантни” и “достатъчни”, той изследва още дали компетентните национални власти са проявили “особено старание” в придвижването на процедурата.”

Следствените власти са изтъкнали четири основни причини за отказа жалбоподателят да бъде освободен под гаранция:

а) тежестта на деянието

“Трайното съществуване на сериозни индиции за виновност съставлява несъмнено съществен фактор, но Съдът счита, че той не оправдава сам по себе си толкова дълго задържане под стража.”

б) опазването на обществения ред

Съдът приема, че в случая компетентните органи “са разгледали необходимостта от продължаване на задържането по чисто абстрактен начин, като са се ограничили да наблегнат върху тежестта на деянията или да отбележат последиците им”. В случая става дума за предумишлен терористичен акт. “Може следователно основателно да се приеме, че в началото е съществувала опасност от накръняване на обществения ред, но след известно време тя е отпаднала.”

в) рискът от оказване натиск върху свидетелите и от наговаряне между обвиняемите

“Според Съда в началото е съществувал действителен риск от оказване на натиск върху свидетелите. Той постепенно е намалял, без все пак да е изчезнал напълно.”

г) опасността от отклоняване на обвиняемия

“Съдът отбелязва, че опасността от отклоняване не може да се преценява единствено на базата на тежестта на наказанието. (...) В случая решенията на следствените власти не съдържат никакви мотиви, които могат да обяснят защо, независимо от аргументите, изложени от жалбоподателя в молбите му за освобождаване, са счели за решаващ риска от отклоняване, а не са потърсили начин да го предотвратят, например чрез внасяне на гаранция или поставяне под съдебен надзор.”

Съдът отбелязва, че “някои от мотивите за отхвърляне на молбите на г-н Томази са били едновременно релевантни и достатъчни, но те в голяма степен са загубили този характер с течение на времето, така че е уместно да се разгледа провеждането на процедурата”.

Доказателствата сочат, че в случая френските съдилища не са действали с нужната бързина. Съответно, продължителността на оспорваното задържане не изглежда неразривно свързана нито със сложността на делото, нито с поведението на жалбоподателя. Следователно е извършено нарушение на чл. 5, т. 3.

По отношение на твърдяното нарушение на чл. 3 Съдът приема, че се поставят два основни въпроса:

1) За причинната връзка между твърдяното третиране и констатираните телесни повреди

Жалбоподателят твърди, че е бил бит, държан изправен без опора, лишаван от храна и др. Правителството признава, че не може да даде обяснение за телесните му повреди, но твърди, че те не са резултат от малтретиране в полицията. Според него медицинските данни са от по-късен период и не съответстват на твърдените действия. Съществувало основателно съмнение, което не можело да оправдае презумпция за причинна връзка. Съдът отбелязва: “На първо място, никой не твърди, че белезите върху тялото на жалбоподателя могат да датират от период, предшестваш ареста, или да са причинени от самия него, или да са резултат от опит за бягство. Плюс това, той е обърнал внимание за белезите по гърдите и под ухото си още при първото си явяване пред съдия-следователя, който си е взел бележка и веднага е назначил експерт. Освен това, четирима различни лекари – един от които от затворническата администрация – са прегледали обвиняемия в дните след края на задържането в полицията. Техните свидетелства съдържат точни и непротиворечиви си медицински наблюдения и посочват дати на настъпване на нараняванията, съответстващи на престоя в полицията.”

2) За тежестта на твърдяното третиране

“Съдът не смята, че трябва да изследва системата и условията на полицейското задържане във Франция, нито, в конкретния случай, продължителността и честотата на разпитите на жалбоподателя. Той се задоволява да отбележи, че медицинските свидетелства и доклади, съставени напълно независимо от практикуващи лекари, удостоверяват силата и големия брой на ударите, нанесени на г-н Томази; тези два елемента са достатъчно сериозни, за да придадат на третирането нечовешки и унизителен характер. Нуждите на разследването и неоспоримите трудности, присъщи на борбата с престъпността, особено когато става дума за тероризъм, не могат да водят до ограничаване на дължимата защита на физическата неприкосновеност на личността. Следователно, налице е нарушение на чл. 3.”

По чл. 6, т. 1 жалбоподателят се оплаква от прекомерната продължителност на процедурите по тъжбата му за претърпените телесни повреди, съчетана с граждански иск. Правителството поддържа, че производството се е отнасяло до наличието на престъпление, а не до “право от граждански характер”.

Съдът отбелязва: “Правото на обезщетение, претендирано от г-н Томази, е зависело от изхода на тъжбата му, т.е. от осъждането на причинителите на инкриминираното третиране. То е имало граждански характер, независимо от компетентността на наказателните съдилища.” Поради това чл. 6, т. 1 е приложим.

Съдът констатира, че делото не е разкривало никаква особена сложност и жалбоподателят не е допринесъл с нищо за забавяне на производството. “Отговорността за установеното забавяне тежи главно върху съдебните органи.” Има е нарушение на чл. 6, т. 1.

На основание чл. 50 Съдът присъжда на жалбоподателя 700 000 франка обезщетение за имуществени и неимуществени вреди и 300 000 франка разноски.¹

¹ Решението е единодушно по всички поставени въпроси и текстове от Конвенцията.